

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ОСВІТА ХХІ СТОЛІТТЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Правління
ГО «Освіта ХХІ століття»
29.06.2026 № 2

**Програма
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів дошкільної та загальної середньої освіти,
які забезпечують реалізацію освітньої програми
науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»
«Психологічна підтримка учасників освітнього процесу
та створення безпекового освітнього середовища»**

Харків–2026

Розробники: науково-педагогічний проєкт «Інтелект України» (проєктна група у складі Гавриш Ірини Володимирівни — доктора педагогічних наук, професора, наукового керівника науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» (далі — Проєкт), директора науково-дослідного інституту експериментальної дидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; Даниленка Георгія Миколайовича — доктора медичних наук, професора, директора ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України»; Єреська Олега Вікторовича — кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, заступника наукового керівника Проєкту з питань нормативно-правового забезпечення його реалізації в освітньому просторі України; Щербакової Олени Олександрівни — доктора психологічних наук, професора, першого заступника керівника Проєкту, провідного наукового співробітника ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України»).

Напрями підвищення кваліфікації: розвиток загальних і професійних компетентностей відповідно до професійних стандартів «Вихователь закладу дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21, «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки України від 28.09.2021 р. № 620-21, «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства економіки України від 17.09.2021 р. № 568-21, «Вчитель закладу загальної середньої освіти» затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225, зокрема громадянської, соціальної, культурної, лідерської, етичної, інформаційно-цифрової, психологічної, емоційно-етичної, педагогічного партнерства, інклюзивної, здоров'язбережувальної, проєктувальної, прогностичної, організаційної, оцінювально-аналітичної, інноваційної, рефлексивної, здатності до навчання впродовж життя; використання інформаційно-комунікативних і цифрових технологій в освітньому процесі, включно з електронним навчанням, інформаційною та кібернетичною безпекою; формування навичок збереження та зміцнення психічного здоров'я, надання першої психологічної допомоги.

Розроблено з урахуванням типових програм: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти «Плекання резилієнтності в закладі освіти», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 25 липня 2023 року № 889. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти «Психосоціальна підтримка для освітян», затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.08.2025 № 1159.

Термін дії програми: з 01.07.2026 до 01.07.2031 року.

Рецензенти:

Красіна Ганна, кандидат психологічних наук, психотерапевт за методом кататимно-імагінативної психотерапії (символдрама); провідний експерт з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки БФ «Карітас України», міжнародний тренер програм Israel Trauma Coalition (ITC) та International Child Development Programme (ICDP), старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Щербаков Олександр, відмінник освіти України, директор Комунального закладу «Харківський ліцей № 169 Харківської міської ради».

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми зумовлена тривалим впливом кризових і травмівних подій на психоемоційний стан дітей, педагогічних працівників, батьків та інших учасників освітнього процесу. Сучасні суспільні виклики підвищують ризики виникнення гострого і хронічного стресу, вторинної травматизації, професійного вигорання, втоми від співчуття, емоційного виснаження та інших проявів психоемоційного неблагополуччя.

Психічне здоров'я особистості завжди було не лише однією зі складових феномену здоров'я, разом із фізичним, соціальним і духовним, а й одним із визначальних чинників успішності функціонування кожного організму.

Педагогічні працівники щоденно взаємодіють із дітьми та дорослими, які можуть переживати наслідки вимушеного переміщення, втрати, розлуки з близькими, порушення звичного способу життя, тривалого стресу та інших травмівних подій. Водночас педагогічний працівник не замінює практичного психолога, психотерапевта або лікаря. Тому особливого значення набуває його здатність розпізнавати типові прояви психоемоційного неблагополуччя, надавати базову психологічну підтримку в межах професійної компетентності та своєчасно перенаправляти особу до відповідного фахівця.

Особливої актуальності Програма набуває в умовах сучасних суспільних викликів, зокрема воєнного стану, післявоєнного відновлення України, необхідності подолання освітніх втрат, організації освітнього процесу за очною, дистанційною та змішаною формами навчання, а також потреби у збереженні фізичного й ментального здоров'я учнів і педагогічних працівників.

До найбільш значущих професійних викликів, на розв'язання яких спрямована Програма, належать:

- недостатня готовність частини педагогічних працівників до розпізнавання проявів гострого і хронічного стресу, вторинної травматизації, професійного вигорання та втоми від співчуття;

- потреба в опануванні науково обґрунтованих і безпечних способів психологічної самодопомоги та підтримки учасників освітнього процесу;

- необхідність розмежування педагогічної підтримки, першої психологічної допомоги, психологічного консультування та спеціалізованої медичної допомоги;

- потреба в удосконаленні навичок емоційної саморегуляції, підтримувальної комунікації та конструктивної взаємодії в кризових ситуаціях;

- необхідність створення психологічно безпечного, інклюзивного, здоров'язбережувального та підтримувального освітнього середовища;

- потреба в розвитку професійної стійкості педагогічних працівників та профілактиці їхнього емоційного та професійного виснаження.

Реалізація Програми сприятиме розвитку культури турботи про психічне здоров'я, посиленню професійної стійкості педагогічних працівників і підвищенню якості психологічної та психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу.

Цільова група: педагогічні працівники закладів дошкільної та загальної середньої освіти, які працюють або планують працювати за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»: вихователі, учителі, керівники, заступники керівників та інші педагогічні працівники, професійна діяльність яких передбачає взаємодію з дітьми, батьками й педагогічними колективами.

Обсяг (тривалість): 15 годин (0,5 ECTS-кредиту).

Особливості реалізації програми. Програма реалізується на засадах андрагогічного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, практико-орієнтованого та травма-інформованого підходів. Організація навчання передбачає врахування професійного й особистого досвіду слухачів, добровільність участі в обговоренні чутливих питань, дотримання конфіденційності, психологічної безпеки, професійної етики та поваги до особистих меж учасників.

Навчання передбачає: аналіз професійних ситуацій і психологічних кейсів; виконання практичних та діагностичних завдань; відпрацювання алгоритмів психологічної самодопомоги, першої психологічної допомоги та перенаправлення; практичні тренінгові вправи; роботу в парах і групах; професійну рефлексію; розроблення моделі психологічно безпечного освітнього середовища.

Зміст Програми не передбачає підготовки педагогічних працівників до проведення психодіагностики психічних розладів, психотерапії або психологічного консультування. Педагогічний працівник застосовує набуті знання і вміння виключно в межах своїх професійних повноважень.

Набір слухачів на навчання здійснюється за наступними критеріями: вихователь, учитель, керівник, заступник керівника працює (розпочинає працювати) за освітньою програмою науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», не проходив курси за цією програмою останні 5 років або потребує оновлення знань через зміни нормативно-правової бази.

Тривалість програми: інтенсивна (короткостроковий курс, 1 тиждень, з інтенсивним графіком навчання).

До викладання залучаються фахівці (тренери), які мають відповідну професійну підготовку та практичний досвід у сфері психології, психічного здоров'я, психосоціальної підтримки, педагогіки або створення безпечного освітнього середовища і пройшли попередню підготовку за змістом Програми.

Форма підвищення кваліфікації: очна / очно-дистанційна / дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: підвищити рівень сформованості системи загальних і професійних компетентностей слухачів курсів для забезпечення соціально-емоційної стабільності всіх учасників освітнього процесу; реалізація вимог статті 51 Закону України «Про повну загальну середню освіту», інших нормативно-правових актів із питань функціонування національної системи освіти в частині забезпечення вдосконалення знань, умінь і практичних навичок педагогічних працівників із надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу.

Завдання підвищення кваліфікації:

поглибити знання слухачів про природу, причини й типові прояви гострого та хронічного стресу, вторинної травматизації, професійного вигорання і втоми від співчуття;

розвинути вміння розпізнавати типові ознаки психоемоційного неблагополуччя в дітей і дорослих;

удосконалити навички емоційної саморегуляції, психологічної самопомогі та профілактики професійного виснаження;

сформувати готовність надавати базову психологічну підтримку в межах професійної компетентності педагогічного працівника;

відпрацювати алгоритми першої психологічної допомоги та перенаправлення учасників освітнього процесу до практичного психолога, психотерапевта, лікаря, соціального працівника або екстрених служб;

розвинути вміння здійснювати підтримувальну комунікацію з дітьми, батьками та колегами у кризових і стресових ситуаціях;

удосконалити здатність створювати й підтримувати психологічно безпечне, інклюзивне та здоров'язбережувальне освітнє середовище;

розвинути професійну рефлексію, усвідомлення власних ресурсів, особистих меж і меж професійної відповідальності педагогічного працівника.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Внаслідок реалізації цієї програми курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної та загальної середньої освіти буде вдосконалено наступні компетентності:

психологічна — здатність ураховувати вікові та індивідуально-психологічні особливості учасників освітнього процесу, розпізнавати типові прояви стресу й психоемоційного неблагополуччя та добирати педагогічно доцільні способи підтримки;

емоційно-етична — здатність усвідомлювати й регулювати власні емоційні стани, здійснювати підтримувальну взаємодію, дотримуватися принципів конфіденційності, професійної етики, поваги до гідності, приватності та психологічних меж інших осіб;

здоров'язберезувальна — здатність застосовувати способи збереження і зміцнення психічного здоров'я, профілактики емоційного та професійного виснаження, створення психологічно безпечного освітнього середовища;

компетентність педагогічного партнерства — здатність здійснювати конструктивну й підтримувальну комунікацію з дітьми, батьками, колегами, практичними психологами, медичними та іншими фахівцями з метою забезпечення комплексної підтримки учасників освітнього процесу.

Очікувані результати навчання:

Знання й розуміння:

розуміння закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

розуміння причин і природи стресу в педагогічній діяльності, причин, прояву дитячого стресу, механізмів управління стресом і складними ситуаціями;

усвідомлення шляхів перенаправлення учасників освітнього процесу зі складними розладами психічного здоров'я до відповідних фахівців.

Розвинені вміння:

визначати та керувати емоційним кліматом у колективах відповідних закладів освіти;

наповнювати діяльність психологічно корисними активностями, розвивати стресостійкість до викликів педагогічної діяльності;

знаходити правильне рішення і реалізовувати його у складній педагогічній ситуації;

здійснювати ефективні заходи щодо збереження психічного здоров'я (власного й оточення);

набути досвід допомоги й самодопомоги з проблем емоційного та професійного вигорання педагогічних працівників;

застосовувати ефективні заходи допомоги з питань розвитку емоційної компетентності, збереження та зміцнення психічного здоров'я (власного й оточення).

Диспозиції (цінності, ставлення):

готовність діяти на засадах педагогічної етики, дитиноцентризму, педагогіки партнерства, академічної доброчесності та поваги до різноманітності;

демонстрація соціально відповідальної та свідомої поведінки, слідування гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності;

відкритість до інновацій, професійної рефлексії, взаємонавчання та безперервного професійного розвитку;

здатність підтримувати учнів, колег і батьків в умовах сучасних суспільних викликів, сприяти згуртованості та створенню безпечного освітнього середовища

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Система оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів побудована на компетентнісному підході та спрямована на визначення рівня сформованості професійних знань, умінь і здатності застосовувати їх у практичній діяльності. Оцінювання результатів навчання слухачів здійснюється на засадах об'єктивності, справедливості, прозорості та повної відповідності меті й очікуваним результатам.

Умовою успішного завершення курсу є відвідування не менше 95 % навчальних занять, успішне виконання тестів до кожного модуля, написання есе.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат підвищення кваліфікації встановленого зразка обсягом 15 годин / 0,5 ECTS, що відповідає вимогам пункту 13 постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 р. № 800 (зі змінами).

Вартість: безкоштовно.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Таблиця 1

**Навчальний план курсів
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів дошкільної та загальної середньої освіти,
які забезпечують реалізацію освітньої програми
науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»,
«Психологічна підтримки учасників освітнього процесу
та створення безпекового освітнього середовища»**

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1. Психологічна допомога учасникам освітнього процесу					
1.1. Стрес: його наслідки та шляхи подолання. Методи запобігання перевтомі як наслідку стресу	0,5	1		0,5	2
1.2. Вторинна травматизація. Професійне вигорання. Втома від співчуття	0,5	1		0,5	2
1.3. Перша психологічна допомога. Механізми перенаправлення	0,5	1		0,5	2
1.4. Шляхи подолання стресових станів в освітньому середовищі. Особливості надання психологічної підтримки батькам та учням: поради та рекомендації	0,5	1		0,5	2
Разом за модулем	2	4		2	8
МОДУЛЬ 2. Принципи формування безпекового середовища закладів освіти					
2.1. Психологічні особливості	0,5	1		0,5	2

безпекового освітнього середовища. Практики його розбудови					
2.2. Емоційний інтелект і розвиток емоційної компетентності	0,5	1		0,5	2
2.3. Резилієнтність як особистісний ресурс учасників освітнього процесу в умовах війни. Цінності — основа резилієнтності. Джерела активізації життєвих цінностей	0,5	1		0,5	2
Разом за модулем	1,5	3		1,5	6
МОДУЛЬ 3. Діагностико-аналітичний модуль					
3.1. Модульний контроль; захист індивідуального / групового проєкту			0,5	0,5	1
Разом за модулем			0,5	0,5	1
Загальна кількість годин, передбачених навчальним планом	3,5	7	0,5	4	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Психологічна допомога учасникам освітнього процесу (8 академічних годин) забезпечує формування компетентності слухачів курсів із питань здоров'язбереження, психології особистості, зміцнення психічного здоров'я, подолання емоційного та професійного вигорання педагогічних працівників тощо.

Тема 1.1. Стрес: його наслідки та шляхи подолання. Методи запобігання перевтомі як наслідку стресу

Ключові питання теми: поняття гострого і хронічного стресу; основні стресові реакції організму; фізіологічні, емоційні, когнітивні та поведінкові прояви стресу; професійні стресори в діяльності педагогічних працівників; вплив тривалого стресу на фізичне й психічне здоров'я; перевтома як наслідок тривалого психоемоційного напруження; особисті та професійні ресурси подолання стресу; базові техніки емоційної саморегуляції; методи психологічної самодопомоги; способи відновлення працездатності; профілактика перевтоми та хронічного стресу.

Тема 1.2. Вторинна травматизація. Професійне вигорання. Втома від співчуття

Ключові питання теми: поняття первинної та вторинної травматизації; вторинний травматичний стрес; професійне вигорання; втома від співчуття; спільні та відмінні ознаки цих станів; чинники ризику професійного виснаження педагогічного працівника; ранні ознаки емоційного виснаження; стадії професійного вигорання; вплив емоційного стану педагога на якість освітнього процесу; ресурси самовідновлення; культура звернення по психологічну допомогу; індивідуальні та організаційні заходи профілактики професійного вигорання.

Тема 1.3. Перша психологічна допомога. Механізми перенаправлення

Ключові питання теми: поняття і призначення першої психологічної допомоги; межі першої психологічної допомоги; базовий алгоритм встановлення контакту з людиною у кризовому стані; психологічна стабілізація; ознаки станів, що потребують невідкладного реагування; розмежування педагогічної підтримки, першої психологічної допомоги, психологічного консультування, психотерапії та медичної допомоги; механізми перенаправлення до практичного психолога, лікаря, психотерапевта,

соціального працівника або екстрених служб; професійні й етичні межі; конфіденційність.

Тема 1.4. Шляхи подолання стресових станів в освітньому середовищі. Особливості надання психологічної підтримки батькам та учням: поради та рекомендації

Ключові питання теми: вікові та індивідуальні особливості прояву стресу; типові поведінкові, емоційні та соматичні реакції на кризові події; відновлення відчуття безпеки й передбачуваності; активне слухання; коректне обговорення травмівних подій; психологічно безпечні способи стабілізації; підтримка режиму, звичних видів діяльності та соціальних зв'язків; психологічна підтримка батьків; партнерська взаємодія педагога, батьків і практичного психолога; особливості психологічної підтримки під час дистанційного та змішаного навчання; ознаки необхідності перенаправлення до фахівця.

МОДУЛЬ 2. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Модуль *Принципи формування безпекового середовища закладів освіти* (6 академічних годин) спрямований на формування в слухачів курсів уявлення про принципи розбудови та функціонування безпекового середовища, здатності здійснювати професійну діяльність із формування здоров'язбережувальної компетентності, зміцнення психічного здоров'я, розвитку емоційного інтелекту й емоційної компетентності тощо.

Тема 2.1. Психологічні особливості безпекового освітнього середовища. Практики його розбудови

Ключові питання теми: поняття безпечного освітнього середовища; фізична, психологічна, соціальна та інформаційна безпека; ознаки психологічно безпечного середовища; фактори психологічного ризику; булінг, мобінг, дискримінація, стигматизація, приниження, конфлікти та психологічне насильство; інформаційні загрози та дезінформація; роль педагогічних працівників і керівництва закладу освіти; алгоритми реагування на психологічно небезпечні ситуації; партнерська взаємодія з дітьми, батьками, колегами та фахівцями.

Тема 2.2. Емоційний інтелект і розвиток емоційної компетентності

Ключові питання теми: поняття емоційного інтелекту й емоційної компетентності; основні компоненти емоційного інтелекту; усвідомлення власних емоцій; розуміння причин і наслідків емоційних реакцій; керування власними емоційними станами; емпатія та її професійні межі; вплив емоційного стану педагога на взаємодію з учасниками освітнього процесу; способи конструктивного вираження емоцій; активне слухання;

підтримувальна та ненасильницька комунікація; техніки емоційної саморегуляції.

Тема 2.3. Резилієнтність як особистісний ресурс учасників освітнього процесу в умовах війни. Цінності — основа резилієнтності. Джерела активізації життєвих цінностей

Ключові питання теми: поняття резилієнтності; співвідношення резилієнтності, стресостійкості й психологічного відновлення; чинники особистісної стійкості; захисні фактори психічного здоров'я; життєві цінності як внутрішня опора особистості; способи ідентифікації та активізації цінностей; практики підтримки резилієнтності педагогічних працівників; карта особистих ресурсів; профілактика виснаження ресурсів.

МОДУЛЬ 3. ДІАГНОСТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ МОДУЛЬ

Діагностико-аналітичний модуль (частково реалізується впродовж перших двох модулів, також відводиться 1 година на підготовку та виконання підсумкової діагностувальної роботи) спрямований на визначення та підвищення рівня сформованості ключових і професійних компетентностей педагогічних працівників закладів освіти, які працюють / будуть працювати за освітньою програмою Проєкту. Модуль передбачає поточне діагностування слухачів, модульний контроль і захист індивідуального / групового проєкту.

Організаційні питання реалізації Програми. Програма може реалізовуватися за очною, дистанційною та очно-дистанційною формами навчання.

Очна форма передбачає інтерактивні лекції, майстер-класи, тренінги, дискусії, конференції, захист індивідуальних і групових проєктів тощо.

Дистанційна форма містить заняття в синхронному й асинхронному режимах.

Навчання слухачів у синхронному режимі відбувається у мікрогрупах під керівництвом тренерів із використанням Zoom-конференцій. Для цього застосовують інтерактивні технології навчання. До кожного заняття додаються презентації, PDF-файли, тестові завдання для поточного діагностування рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу.

Навчання слухачів в асинхронному режимі здійснюється завдяки наданню слухачам доступу до архівів конференцій і навчально-методичних матеріалів. Слухач зобов'язаний виконати всі завдання тренера та відзвітувати йому про результат. У разі потреби тренер надає індивідуальні консультації слухачеві.

Очно-дистанційна форма, яку в сучасній андрагогіці вважають найефективнішою формою освіти дорослих, надає можливість поєднати переваги очної та дистанційної форм навчання.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.04.2024).
2. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
3. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
4. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
5. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
6. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-р#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
7. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.06.2026).
8. Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21 «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 21.06.2026).
9. Наказ Міністерства економіки України від 28.09.2021 р. № 620-21 «Про затвердження професійного стандарту “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”» Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 21.06.2026).
10. Наказ Міністерства економіки України від 17.09. 2021 р. № 568-21 «Про затвердження професійного стандарту “Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти”» Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf> (дата звернення 21.06.2026).
11. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 21.06.2026).
12. Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану

в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0563729-23#Text> (дата звернення: 21.06.2026).

Основна література

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.-Л. Гумецької. Х.: Віват, 2018. 512 с.
2. Грузинська І. М. Теоретичні аспекти проблеми емоційного інтелекту у юнацькому віці. *Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. Серія 12: Психологічні науки. 2017. Вип. 5 (50). С. 66–95.
3. Зарицька В. В. Вікові передумови розвитку емоційного інтелекту особистості (дошкільний і шкільний періоди). *Вісн. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди*. Серія: Психологія. 2011. Вип. 38. С. 35–53.
4. Зелюк В. Формування емоційного інтелекту в контексті педагогіки А. С. Макаренка. *Витоки педагогічної майстерності*. Серія: Педагогічні науки. 2012. Вип. 9. С. 84–87.
5. Курмишева Н. І. Емоційний інтелект і менеджмент. *ПостМетодика*. 2010. № 6 (97). С. 56–59.
6. Лящ Оксана. Методичні рекомендації щодо розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці. *Зб. наук. пр. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України*. Серія: Психологічні науки / гол. ред. О. Ф. Волобуєва. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ. 2019. № 4 (15). С. 147–164.
7. Назарук Н. В. Психологічний аналіз моделей емоційного інтелекту. *Теорія і практика сучасної психології: зб. наук. пр.* Класичний приватний університет. 2018. № 3. С. 61–65.
8. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати?: довід. для широкого кола фахівців / загальна редакція: К. Возніцина, Л. Литвиненко. К., 2020. 192 с.
9. Особливості психологічного супроводу учасників освітнього процесу, які пережили травму під час війни: посіб. / О. О. Щербакова, Л. В. Кондрацька, Г. В. Красіна. Х.: СТЕМ ОСВІТА, 2023. 256 с.
10. Перша психологічна допомога: посіб. для працівників на місцях. К.: Унів. вид-во «ПУЛЬСАРИ», 2017. 64 с.
11. Психічні розлади внаслідок COVID-19: навч. посіб. / В. Д. Мішиєв, Б. В. Михайлов, Є. Г. Гриневич, В. Ю. Омелянович. К.: ВСВ «Медицина», 2024. 151 с.
12. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій: навч. посіб. / В. Д. Мішиєв, Б. В. Михайлов, Є. Г. Гриневич, В. Ю. Омелянович. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 127 с.
13. Юнак В. Ю. Депресія: погляд психотерапевта: наук.-попул. вид. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 334 с.

Електронні джерела

1. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕнавчання / за загальною редакцією О. Елькіна, О. Масалітіної, Я. Фюрста. Харків: Дім реклами, 2019. Спеціально для П'ятої національної (не)конференції для шкільних педагогів EdCamp Ukraine 2019. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-programa-sotsialnoemotsijnogo-ta-etychnogo-navchannya-i-yak-vonapratsyuye/>

2. Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни. file:///C:/Users/Professional/Downloads/GG%20prostir%20posibnyk%201%20str.p

3. Benefits of SEL. URL: <https://casel.org/impact/> 17. Emotions and learning. Programme and meeting document. UNESCO International Bureau of Education, International Academy of Education. Reinhard Pekrun. 2014. URL: <https://unesdoc.unesco.org/>

4. <https://hryoutest.in.ua/courses/programa-pidvishchennya-kvalifikaciji-psihologichnoji-pidtrimki-dlya-osvityan-ta-batkiv>

5. https://znayshov.com/News/Details/kursy_pidvyshchennia_kvalifikatsii_pedagogichnykh_pratsivnykiv_u_chastyni_nadannia_psykholohichnoi_pidtrymky_uchasnykam_osvitnoho_protsesu